

*Nie masz już, nie masz w Polsce żydowskich miasteczek
W Hrubieszowie, Karczewie, Brodach, Falenicy
próżno byś szukał w oknach zapalonych świeczek
i śpiewu nasłuchiwał z drewnianej bóżnicy
Antoni Słonimski, „Elegia miasteczek żydowskich”*

75 lat temu, w cieniu zagłady Żydów Warszawy, dokonała się tragedia żydowskich mieszkańców pasa osiedli położonych na wschód od stolicy.

19 sierpnia 1942 r. hitlerowcy wywieźli z Otwocka do obozu zagłady w Treblince 8-10 tysięcy Żydów (ok. połowy mieszkańców miasta). Wcześniej mieszkali oni na terenie Otwocka i Karczewa, byli to także kuracjusze tutejszych sanatoriów i szpitali. Prawdopodobnie następnego dnia zostali oni zamordowani w komorach gazowych obozu w Treblince.

Jednocześnie niektórych Żydów Niemcy rozstrzeliwali na miejscu – 19 sierpnia w lesie przy ul. Reymonta zginęło ok. 600 osób. Rozstrzeliwania kontynuowano w sierpniu i wrześniu. Łącznie zastrzelono tam ok. 2000 osób, które zdołały ukryć się przed transportem śmierci. Od sierpnia 1949 r. w miejscu ich pochówku stoi kamień pamięci, odnowiony w roku 2012.

Żydzi stanowili przed wojną ok. 60% mieszkańców Otwocka. Urządzone tu przez Niemców getto było drugim pod względem wielkości w dystrykcie warszawskim, największym w naszym rejonie po wschodniej stronie Wisły.

20 sierpnia 1942 r., w dzień po inicjującej zbrodnicze dzieło „likwidacji getta” w Otwocku, hitlerowcy uczynili to samo z gettem w Falenicy. Sześć i pół tysiąca jego mieszkańców załadowano do wysypanych niegaszonym wapnem bydłowych wagonów i wywieziono do obozu zagłady w Treblince.

Razem z nimi pojechało na śmierć w komorach gazowych półtora tysiąca Żydów z getta w Rembertowie, których tego samego dnia przepędzono na rampę kolejową w Falenicy. Trasa piętnastokilometrowego marszu znaczone była ciałami tych, co nie mieli siły iść w upale i bez wody.

Dzień później, w podobny sposób, zlikwidowano getto w Mińsku Mazowieckim. 26 sierpnia hitlerowcy przystąpili do mordowania żydowskich więźniów obozu pracy w Karczewie. Akcja dobijania resztek Żydów linii otwockiej trwała aż do wiosny. W maju 1943 r. wysadzono w powietrze barak w tartaku Najwera, z uwięzionymi w nim ostatnimi Żydami fałenickimi.

Tak znikła z naszych miejscowości społeczność żydowska, lokalna społeczność obywateli Rzeczypospolitej. Żaden dzień nie zmienił historii Otwocka i Falenicy tak bardzo jak ten.

W 75. rocznicę tych wydarzeń zapraszamy Państwa na uroczystości w Otwocku i Falenicy.

OTWOCK

17 sierpnia (czwartek), godz. 18.00

Niezwykłe przygody rodziny doktora Przygody

Spotkanie z Karen Kirsten z Bostonu (USA), prawniczką Józefa Przygody, który w 1895 r. założył pierwszy w Otwocku „zakład leczniczy dyjetetyczno-hygieniczny dla Izraelitów” przy ul. Warszawskiej 5.

W historii rodziny Przygodów przeplatają się: wizja i przedsiębiorczość, szczęście i tragedie, podłość i szlachetność, zdrajcy i Sprawiedliwi. Karen Kirsten przygotowuje książkę o losach rodziny. Będzie to jej pierwsze publiczne spotkanie z mieszkańcami Otwocka.

Teatr Miejski, ul. Armii Krajowej 4

18 sierpnia (piątek), godz. 18.30

Spacer po nieistniejącym mieście – śladami otwockiego getta

W ramach spaceru m.in.: pod budynkiem sanatorium Przygody posłuchamy jego prawniczkę, a pod domem Perechodnika przeczytamy jego wspomnienia.

Prowadzą Zbigniew Nosowski (przewodniczący Społecznego Komitetu Pamięci Żydów Otwockich i Karczewskich) i Sebastian Rakowski (prezes Towarzystwa Przyjaciół Otwocka).
Rozpoczęcie na dworcu kolejowym

19 sierpnia (sobota), godz. 18.00

Wbrew swojej woli – spektakl Grupy Supermarket według Calka Perechodnika i Alexa Kurzema

Perechodnik wraca do Otwocka! „Wbrew swojej woli” – to spektakl Grupy Supermarket oparty m.in. o „Spowiedź” Calka Perechodnika, poruszające wspomnienia mieszkańca Otwocka, żydowskiego policjanta w tutejszym getcie.

Słowa Perechodnika zabrzmiały w Otwocku w szczególnym miejscu i szczególnym czasie. Spektakl będzie prezentowany w otwockim Teatrze Miejskim im. Stefana Jaracza, czyli w budynku przedwojennego kina „Oaza” należącego do żony Perechodnika. Tego dnia przypadnie rocznica zagłady otwockich Żydów. 19 sierpnia 1942 r. Perechodnik bezradnie patrzył, jak do bydłowego wagonu wsiadają jego ukochane żona i dwuletnia córka.

BILETY DO NABYCIA w kasie Teatru Miejskiego w cenie 40/45 zł.

Teatr Miejski, ul. Armii Krajowej 4 (bilety)

20 sierpnia (niedziela), godz. 17.00

Marsz pamięci i modlitwy w 75. rocznicę zagłady otwockich Żydów

Rozpoczęcie uroczystości **na skwerze Pamięci Żydów Otwockich** (u zbiegu ulic Świderskiej i Andriollego) – odsłonięcie pamiątkowego kamienia i tablicy informacyjnej.

Następnie marsz wyruszy tradycyjnie z rampy kolejowej – do miejsca pamięci Żydów otwockich przy ul. Reymonta.

FALENICA

20 sierpnia 2017 r. (niedziela), godz. 19.30

zapraszamy wszystkich, którzy chcą uczcić ofiary tej wielkiej tragedii na **Uroczyste Spotkanie**, połączone z modlitwą ekumeniczną, przy pomniku upamiętniającym zagładę Żydów Falenicy, ul. Patriotów róg Frenkla.

20 sierpnia 2017 r. (niedziela), godz. 20.00

Po spotkaniu, ok. 20.00 **projekcja filmu dokumentalnego pt. „Portrecista”** w reżyserii Ireneusza Dobrowolskiego (wstęp wolny).

Film opowiada historię Wilhelma Brasse, przedwojennego fotografa-portrecisty, który w jednym z pierwszych transportów trafił do Auschwitz. Pod nadzorem SS prowadził on fotograficzną dokumentację obozu aż do jego wyzwolenia. O swojej pracy i przeżyciach z nią związanych opowiada sam Brasse, który po II WŚ nigdy już nie wziął do ręki aparatu fotograficznego.

Po filmie dyskusja z twórcami tego filmu.

Kinokawiarnia Stacja Falenica, ul. Patriotów 44A

23 sierpnia 2017 r. (środa), godz. 19.00

Koncert „Bester Quartet”

Zespół założony został w 1997 roku jako The Cracow Klezmer Band. Dziś jest to światowej sławy grupa znakomitych muzyków grających utwory o szerokim przekroju stylistycznym, w którym zasymilowane zostały wybrane elementy muzyki klasycznej, jazzowej, awangardowej oraz dokonania współczesnej kameralistyki, gdzie fundamentem do budowania niepowtarzalnych form instrumentalnych jest improwizacja.

KinoKawiarnia Stacja Falenica, ul. Patriotów 44A (wstęp wolny).

Organizatorzy:

Społeczny Komitet Pamięci Żydów Otwockich i Karczewskich

Towarzystwo Przyjaciół Otwocka

Fundacja Ochrony Dziedzictwa Kulturowego

Komitet Upamiętnienia Zagłady Getta w Falenicy i Rembertowie

Europejski Instytut Kultury Fundacja

Partnerzy:

Otwockie Centrum Kultury

Urząd Dzielnicy Wawer m. st. Warszawy

Kinokawiarnia „Stacja Falenica”

Fundacja Ner-Tamid Wieczne Światło

Świdermajer.info

„Więź”

Polska Rada Chrześcijań i Żydów

Patronat honorowy

Prezydent Otwocka Zbigniew Szczepaniak

Kontakt z organizatorami:

e-mail: zydzi.otwocky@op.pl